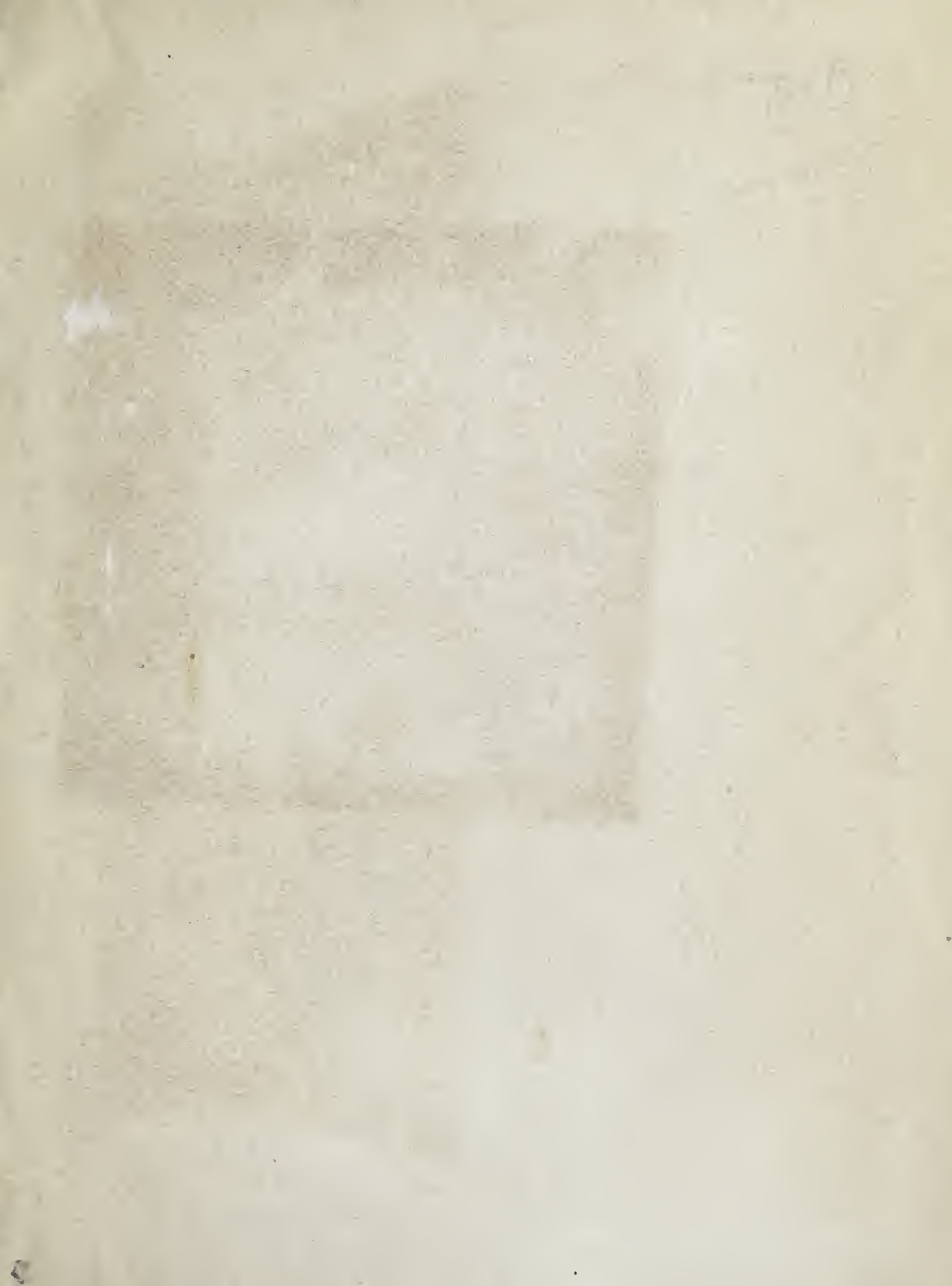




ORATIO HABITA

A GVIDONE FABRO ORATORE
CAROLI GALLIARVM REGIS
CHRISTIANISS. IN GENERALI
Congregatione, & subsequenter.

RESPONSVM SYNODI IN
ADMISSIONE ORATORVM EIVS-
dem Regis Christianiss. datum in sessione quar
ta sacri Concilij Tridentini sub Pio. PP.
IIII. IIII. *Iunij*. M. D.
LXII.



R I P AE.
AD INSTANTIAM Petri Antonii Alciatis.
M. D. LXII.

ORATIO HABITA A GVIDONE FABRO ORATORE CAROLI GALLIARVM REGIS CHRISTIANISS. in Generali Congregatione.

LEGATIONIS nostræ testimonium, Patres amplissimi, habetis ex literis quas uobis nunc a Christianiss. Galliarum Rege Carolo publice reddidimus: causas uero eius, quæ uariæ sunt, & maximæ, quibus non modo optimi Principis animus in Christianam Rempub. ostenditur, sed etiam singulare eius de uirtute, ac pietate uestra iudicium, quod ita nunc nobis necesse est, & cogit suscepti muneris ratio, exponemus paucis, idest, inornate, nude, simpliciterque. hi enim apud graues, ac sapientes uiros agi oportet, & quidem si, quod magnopere uolumus, & obsecramus, Carolum Henrici Regis filium esse memineritis, & Francisci nepotem, non ualde nostrum, ut opinor, in explicandis legationis huiusce rationibus, causisue, sermonem requiretis Ad augusta enim illa Francisci, & Henrici nomina, facile unicuique uestrum occurret illico, ecquid officii, ecquid in his Christianis conuentibus, oneris nobis impositum sit, ecquarum rerum postulata afferamus, ab eo uidelicet legati, qui paternæ, auitæque laudis non æmulus modo, atque imitator, sed etiam hæres, & successor, nulla in re magis unquam putauit sibi esse elaborandum, nihilque uehementius contendit, quam ut opportuno loco, & libero, neque conuenturis infedo, iusta quædam Synodus cogeretur, Sacrosanctum Concilium conuocaretur, quam ut Dei optimi Max. auspicio, publici Christianorum omnium conuentus, iure, legitimeque, peragerentur, quam denique: ut eæ opiniones, quæ in Christiana Repub. controuersæ factæ sunt, unum in sensum, ac Decretum, ex auctoritate oecumenici cuiusdam Concilii aliquando reducerentur. Is fuit profecto Regis animus iam inde a primo aditu & ingressu Principatus sui. Quos autem huius studii, ac iudicii, perpetuæque Rempub. Christianam uoluntatis, citare testes uerissimos Carolus Rex poterat, eosdem hodie uoluit hic, sibi ad Concilium legatos adesse. Adest enim Lodouicus Sangelasius, gallici ordinis eques Illustrissimus, & in secretius, Principis Consilium ob singularem uirtutem cooptatus, qui uariis antea legationibus functus honorifice, nuper ad Pium

quartum Pont. Max. propterea missus est, ut ipsum Pontificem; currentem quidem sponte sua, ad Concilii procurationem, acrius incitaret, eiusque animum Religionis studio incensum, uehementius (si fieri posset) inflamaret: Galliæ autem nostræ recentia uulnera, quæ sine summo dolore tractari nequeunt, ita nudaret, ita detegeret Pontifici, ceu Parenti bono. Vt tamen ea ipsa, ne obduci quidem alia ratione, nisi libero Concilio, nedum curari penitus, aut sanari posse contenderet. Adest quoque Arnoldus Ferrerius, in Senatu Parisiensi Præses, qui altero fere die post Francisci secundi mortem, a Carolo fratre, ad eundem Pont. allegatus, nihil potius in mandatis habuit, quam ut Concilium, idest, conuentum Christiani nominis uniuersi, indici postularet, eiusque occasiones omnes, quoquomodo urgeret, admoneret etiam uerendum esse, ne ex nostris hominibus quamplurimi, quos dudum Concilii futuri spes, ægre in officio retinebat, diuturna expectatione fatigati deficerent a nobis, & ad eas partes tranducerentur, quos nomini, persuasioni Romanæ maxime aduersarias esse scimus, tantumque decederet de grege Domini, magno non solum Galliæ, & totius christianitatis incommodo, uerum etiam eorum, ad quos ea res potissimum pertinebat, qui occurrere malis dum poterant, noluerunt, dedecore, atque infamia. Hæc apud Pont. non semel acta, ut cernitis, si aliud profecto nihil christianissimi tamen Regis, de publica pace constituenda curam, de sarcienda inter omnes ordines concordia solicitudinem, de sanandis Ecclesiæ uulneribus sententiam, atque iudicium cuius facile probatura sunt, grata quidem, ni fallor, hominum recordatione, cum laude ad omnem posteritatis memoriam peruenient. Neque uero solus Pontifex de Concilio a nobis sæpe interpellatus est, sed etiam Ferdinandus inuictiss. & augustiss. Imperator, Philippus quoque Hispaniarum Rex Maximus atque adeo omnes europæ Christiani Principe, & Respub. omnes, omnes, inquam, Reges, ut ad rem præstantissimam, & utilissimam, tam necessario tempore animum adiicerent, ad constituendam scilicet unanimem de Religione consensionem, & restinguenda Ecclesiæ incendia, continuis legationibus, quotidianis precibus quanta fieri potuit, maxima obtestatione, sepe sumus cohortati, Hic ego uos appello, quicumque adestis Illustriss. atque amplissimi Regum, & Rerumpub. Legati. Quod si me ipsum quoque actor, citare testem debeo, liquido iurare possum de ea re, quæ mihi pro eo munere, quo in Gallia fungor, æque comperta, & cognita est atque alteri cuique præsertim cum ipsa edictis Regiis, & publicis nostris tabulis contineatur. sed facio imperite,

ne di-

ne dicam insolenter, qui in re minime dubia, & obscura, artificiosas colligo probationes, potissimum apud uos, quibus nihil tam certum est, nihil tam fixum, nihil tam ratum, nihil tam denique ad ueritatem omnino persuasum, quam id, in quo uideor hactenus tantopere laborasse. Quamobrem transeo nunc ad ea, quæ mihi pauca, sed necessario dicenda sunt.

Magno Patres Amplissimi, & incredibilis est expectatio, quam de se hic sanctissimus conuentus, & consessus uester, in animis mortalium excitauit. Non loquor ad gratiam, neque enim debeo, nec eos unquam uiros bonos putaui, qui ad istas artes essent eruditi, sed quod in laudibus uestris uerissimum esse censeo, id quominus eloquar, pudore, & uerecundia uestra minime debeo prohiberi. Pergam igitur, ut cœpi dicere. Præclarum est, & pene diuinum, quod a uobis expectant homines. Sic enim existimant uos eos, qui non uestris quidem, idest humanis uiribus, sed afflati spiritu diuino, per Iesum Christum, religionem nostram, tot in eam inuectis opinionibus sauciam, reficere, & recreare, qui Ecclesiam Dei, per hosce quinquaginta annos, contrariarum opinionum, quasi uentorum tempestate iactatam, in portu collocare, qui denique in his pugnantium inter se doctrinarum fluctibus, statuere optime possitis, quid dignitas Ecclesiæ, & quid ipsa temporum ratio postulet, equidem humana imbecillitate fortasse, & aliqua profectorum ecclesiæ incuria, uel etiam, ne quid grauius dicam, præpostera pietate irrepsisse in Ecclesiam, res nonnullas antiquatione, abrogatione, uel moderatione dignas, fateamur necesse est, sed quemadmodum ii homines comprimendi mihi semper uisi sunt, qui arbitratu suo, uel potius libidine, sine auctoritate, sine ullo Decreto, ceremoniarum omnem pœnitus rationem, quæ ipsa comes est, & administra Religionis, conuellentes, atque ob id in pacata Repub. tumultuantes, impium quemdam cultum ritusque nouos induxerunt: sic contra a nobis peccari fortasse potest, dum omnia, quæ sæculis muniuntur, & longa uetustate, mordicus retinenda esse putamus, neque satis spectamus, quid inclinatio rerum, quid momenta temporum, quid publica quies postulet. Nonnulla, atque haud scio an uerius dixerim, multa communi concordiæ permittenda sunt, neque quisquam a dignitate sua, uel constantia alienum putare debet, aliquid alteri condonare potius, quam obstinatione rectæ sententiæ, tantam inter Christianos dissensionem alere. Sed uos, quam de mitigandis iis, quæ circa Religionem inolescerunt controuersiis curam, & cogitationem suscepistis, eandem nisi re perfecta, & absoluta, nunquam abiicietis: Hæc spes reliqua nobis

eſt, quæ bonorum mentes hominum, cogitationeſque ſuſtentat. Pugnabit ſcio, perpetuus ille humani generis hoſtis, nihilque non aget, ut uos a cœpto opere deterreat, ut hos ueſtros ad rem omnium præſtantisſimam, & ſanctisſimam impetus frangat, ut honeſtos eludat conatus ueſtros, ut auocet, ut abducat, uos ab inſtituto, ab officio: diſſidiis quippe, ac diuortiis noſtris, quibus excedimur, & extabeſcimus, ille alitur, ille paſcitur uelut ſuauisſimo cibo: egregius præterea ſcelerum artifex eſt, & optimorum interturbator conſiliorum. Quoties, quæſo, ita uobis obloquetur? heu ſtultos, & fruſtra ſuſceptos labores, quid aliud, tot maris terræque ſpatia emenſi, præter inuidiam, & paupertatem domum reportabitis? Quo nutis nunc præcipitis? Quod aliud hic agitis, quam ut reuocata, quæ bene ſepulta iacebat priſca illa, & rigida ueterum Patrum diſciplina, minus poſthac laute, minus beate, minus feliciter, minuſque tranquille uitam degatis in ocio? Ne in principium ſcilicet aulas liceat penetrare, ne ſplendide æpulari, ne magnifice habitare, ne regio comitatu, & ornatu incedere, ne iis denique frui uoluptatibus, quæ ſuauisſimæ ſunt ſine quibus uita omnis, & ingrata & iniucunda ſolet eſſe. Ergo paruo contentos uiuere poſthac oportebit, ergo uni ſacerdotio, tanquam ſcopulo affixos inhærere, monendo, ſuadendo, largiendo, alienis ſemper inſeruire commodis, quid concionari de loco ſuperiore? quid meditantes tam cito ſeneſcere? quid curis, & uigiliis abſumpto corpore in ipſo ætatis flore immatura morte concidere? Hæc aguntur per uos ſedulo, hæc acerbæ uitæ, munerumque ueſtrorum officia, obſoleta illa quidem, & antiquata, atque extincta prorſus, uos renouare, uos e tenebris eruere, & in lucem reuocare quæritis. Stulti, & neſcii bonorum ueſtrorum. Recognoſcitis, arbitror, Patres tum exprobationes tum illecebras, quibus aduerſarius noſter ſpecie recti ſe inſinuat in animos noſtros, quem ſi benigni ſemel audieritis, ſi ſplendore falſi boni obiecto, aciem ingenii ueſtri perſtringi patiamini, ſiquid denique plus apud uos ualet, quam qublica utilitas, prædico, & prænuncio uobis nihil agetis, ſuſceptum onus aut perfide abiicietis, aut propter animi imbecillitatem deponetis, ſpem, quæ extrema nobis pendet, fallетis, Conciliorum denique dignitatem, & auctoritatem, quæ initio naſcentis Eccleſiæ magna fuit, & bene conſtituta Repub. maxima futura eſt, impoſterum omnem elauabitis: Noſtra, Patrumque noſtrorum, & Auonem memoriam Synodus indictas fuiſſe, epiſcopos conueniſſe, maximos in Germània, atque in Italia conuentus peractos eſſe ſcimus. Vix tamen ullus, aut perexiguus inde fructus Chriſtia-

nitati constitit. Nolo subtilius in causas inquirere, nolo rumores uentusque colligere, hoc prætermittere certe non possum, quod uereor ne nimis ad rem pertineat, minus legitima, minusue libera fuisse dicuntur illa Concilia, qui aderant ad uoluntatem alterius semper loquebantur, aut potius annuebant, qua re, nulla in iudiciis perniciosior, nulla ue capitalior esse potest. uos quotquot in Dei nomine huc conuenistis, non deliberantium modo, sed iudicantium personam geritis statuendi, diffiniendi, decernendi, spiritu Diuino suggerente, ius facultatem, & potestatem sine ulla exceptione habetis, hanc facultatem, & libertatem diuinitus uobis concessam, ex optima, & uetere illa disciplina Conciliorum, Carolus Rex noster, uel suo solus periculo si ita sit necesse sartam, & tectam ordini uestro conseruabit, in eam enim causam potissimum hæc legatio decreta est. Quod si in priuatarum rerum iudiciis de fundo, & stillicidio ubi agitur, sententiam suam ad alicuius gratiam accomodare, turpe haberi debet, & seuerissimi legibus nostris uindicatur, quonam quæso supplicii genere digni sunt, qui de rebus Diuinis, conscripti Iudices, dignitatis parum memores, in censendo uel auram captant popularem, uel principibus, quibus obnoxii sunt, turpiter se uenditant, uel ex aliorum dictatis, & præscriptis, cogata tanquam mancipia, sententiam ferunt? æternis certe tenebris, & uinculis leues isti, & nummarii Iudices mandandi sunt. Hanc quærelam habuit ætas superior. Ne idem quoque posteri, qui incorrupte iudicaturi sunt, de uobis existiment & loquantur magnopere est prouidendum. Atque etiam ut tecti ad homines esse possitis, ad Deum immortalem qui poteritis esse? qualis enim quisque sit. quid agat. quid in se admittat, de cœlo intuetur, cernit cupiditates nostras, & cogitationes omnes, uidet quid in calculo ponendo spectemus, quid in suffragiis, & sententiis sequamur. Num tacitis, & compressis aliis ardeamus, num adulemur, num gloriæ cupiditate efferamur, num contentionis studio nimio, præsentem, & oblatam ueritatem recusemus accipere, num leuissimas delectationes, grauissimæ utilitati anteponamus, num aberremus, & hallucinemur, prudentes, scientesque num denique Imperatorum, aut Pontificum, aut Regum liberalitates erga nos turpissimo obsequii genere gratioso scilicet calculo, & iudiciariis tabellis prouocare, atque elicere cupiamus. Quod si quid eiusmodi in his conuentibus peccetur, quanquam secus existimamus, freti uestra bonitate, ac pietate, si peccetur tamen, nihil est præterea, quo confugere possimus. Mihi hercle omnia iam addicta uastitati uidentur esse. Vtinam longe a ueritate, a con-

lectura certe non multum aberrabo. Ruet dissidiis Christiana Ciuitas, ardentem, & flagrantem intestinis bellis cernemus europam ciuilis ferri aut subeunda nobis erit crudelitas, aut saltem funerum patriæ spectatores cogemur esse, a quorum causa belli fortuna steterit, ab iis stabimus omnes, quæ mihi profecto tam uidentur esse misera & miseranda, ut ad earum cogitationem totus perhorrescam. Quamobrem excitamini patres, & incumbite in eam curam dies noctesque, ut hoc quod ægrotæ ac prope desperatæ Reipub. Christianæ unicum remedium est, non frustra exoptatum a nobis, non temere a uobis, adhibitum esse uideatur. Et cum ex nonnullorum fortasse conciliorum inuidia hæc Synodus laboret, curare, ut omnes intelligant abiisse illud tempus, mutatam esse rarionem, patere nunc aditum unicuique ad disputandum, non flammis hic disceptari, non fidem frangi, non agi præiudiciis, ueritatis disceptationem integram esse, quippe cum una eademque semper sit ueritas, ex omni æternitate fluens, spiritum sanctum hic adesse, hic præsidere, illius denique instincte, & affatu de publica utilitate agi, de pacificatione communi, nec non ecclesiæ totius conciliatione, & restituenda uetere eius disciplina hic tractari rite, legitimeque. Operepretium est Patres, ut rem ita se habere intelligant, & animorum uestrorum contentiones huc sciant pertinere, ad hanc quippe fammam maxima illa, & nobilissima europæ pars Germania, pro qua potissimum laboratur, uelut e summo excitata, conueniet, legatos mittet, aderit hic uobiscum, suos de religione sensus exponet familiariter, suosque intimos nudabit dolores, sic denique contrariis opinionibus iampridem dissecta, & diuulsa, atque ob id ad omnes externas, & suas quoque iniurias opportuna Christianitas in unum, tanquam corpus coalescet. Erit terra labii unius, & cordis unius, ut quidam ait, equidem hanc uoluptatem, quæ incredibilis est, iam nunc mihi spe & cogitatione lubet præsumere. Iuuat oculis mentis intueri, idem sentientes omnes Christianos, idem credentes, idem sperantes, eodem charitatis igne accensos, quam sane coniunctionem, & diuinam animorum conspirationem ius nulla posthac reperitur, quæ perfringere, aut labefactare possit. Vt autem patres, quod suscepistis non mediocre munus alacriore animo conficiatis, Carolum Christianissimum Regem Francorum, quando is nos suæ uoluit esse nuncios, & interpretes uoluntatis, ad omnes Conatus socium fidelissimum, et adiutorem fortissimum uobis futurum spondemus, ac religiose promittimus, Quem uero laudatorem actionum uestrarum, & assertorē acerrimum perpetuo habebitis, eundē hic testem, & spectatorem eratis

habi-

habituri, nisi tenella ætas insolens laborum, atque itinerum prohibuisset, aut potius nisi ciuilis tumultus terrores, in Gallia necessario retinuissent: Sed quod ille ceram studiose facturus erat, ut se suaque omnia ultro uobis offerret, id nos ut diligenter, atque officiose curaremus præcepit, & cum ex auctoritate sua aliquid accessionis ad id quod per uos agitur, fieri posse consideret, iussit, mandauitque, ut id ipsum uobis significaremus, cum magna testificatione singularis suæ erga uos beneuolentiæ, erga ordinem uestrum uoluntatis, atque obseruantiæ, erga Rempub. Christianam studii, pro quibus omnibus non fortunas modo, & facultates, sed etiam uitam, & sanguinem si opus sit cupiat effundere.



RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIONE ORATORVM REGIS CHRISTIANISSIMI,

datum in Sesſione Quarta Sacri Concilii Tridentin. ſub Pio pp. IIII. die. IIII. Iunii:

M. D. LXII.





Xpectatus, iucunduſque aduentus ueſter Illuſtriſs. D. a Lanſaco, uoſque clariſſimi Legati, ſacroſanctæ huic Synodo, non modo ſummam animorum lætitiam, ſed certisſimam quoque ſpem attulit, ut quæ uel temporum uitio, & infelicitate, uel potius perfidorum hominum ſcelere, & pertinacia, a priſca illa ueræ religionis puritate multis in Regnis, iam pridem in uarios, diuerſoſque hæreſum errores defluxerant, atque deciderant (ut uolumus, atque cupimus) in priſtinum dignitatis, ac ſynceritatis gradum reuocaremus. Nam cum perditi homines ſuis conſiliis, atque pertinacia, multos iam annos, non modo Pontificum, atque Regum humana iura, ſed etiam diuina, ab Apoſtolorum iam temporibus, Chriſto ipſo magiſtro, & authore, partim monumentis, partim uiua uoce per manus, uelut hæreditaria nobis ad bene beateque uiuendum tradita, atque relicta ſuo arbitrio, atque libidine, ita uiolare, & perturbare auſi fuerint, nouis quibuſdam licentiæ, ſacrilegii, impietatis, omnium denique ſcelerum ritibus ſuperinductis, ut ad unicum, ſalutareque ſacri, oecumenici Concilii remedium a Pont. Max. Pio, ſolertisſimoq; Paſtore, tam libenter, quam neceſſario confugiendum fuerit. Quod ſpiritu-ſancto prælucente, tanta optimorum Regum, Chriſtianorumque Principum, non modo animorum conſenſione, ſed etiam concor-

dissimis omnium Christianæ Reipub. bene iuuandæ studiis, susceptum est, & ornatum, ut breui Dei ecclesia multo purior, sanctiorque futura sit. Merito itaque Christianissimum Galliarum Regem, Carolum (in quo celerior est regiarum uirtutum, atque religionis cursus, quam ætatis) & laudamus, & admiramur: qui & Henrici patris, & Francisci aui, Christianissimorum Regum clarissimis nominibus, & erga sedem Apostolicam exemplis excitatus, atque inflammatus, cum per ætatem nondum confirmatum, & impios suorum, tam in se, quam in Christi Religionem tumultus, huic saluberrimo, sanctissimoque generali Concilio adesse non possit, uos præstantissimos uiros summa prudentia fide, ac religione præditos, legatos misit: qui illius nomine omnem operam, opes studium denique, & parendi obsequium (ut decet) sacrosanctæ Synodo liberalissime promitteretis, quam apud bonos, piosque, nulla aliorum Conciliorum, quæ nec legitima, nec libera fuisse, qui Conciliis male afficiuntur, parum uere obiiciunt, inuidia laborare: qui recte senserit, facile extimabit, cum clarum sit sacra generaliaque Concilia, rite Christi spiritu ab eo, qui potestatem habeat, inchoata, riteque absoluta, & legitime semper fuisse habita, & libera, & ad hominum sanitatem, ac salutem, quantum per eos, qui spiritusancto non restiterunt, licuerit spectasse, ac salutaria fuisse. Nec aduersus Tridentinum sacrum istud Concilium sathanæ insidiæ ac fraudes per uos copiose, subtiliterque enumeratæ, quamuis uariæ, atque ingentes, Christi spiritu præsidente, præualebunt, qui illius omnes conatus sua uirtute, & potentia, cui soli confidimus, in quo solo omnes nostras spes, ac cogitatus collocauimus, franget, subpedibusque nostris substernet: Nosque ab Ecclesiæ suæ synceritate, ac ueritate, nec aberrare, nec decepti, aut a quoque cogi permittet. Itaque sedulam uestram, & liberam admonitionem Viri Clarissimi, ne scilicet in consultationibus, sententiisque nostris ferendis, aut popularem aurem capiemus, aut Principibus nostris obsequamur, ita enim mauult sancta Synodus sensum uestrum interpretari, ne quid præter mansuetum, piumque propositum, atque institutum suum respondere cogatur, & si non necessariam fortasse, & superfluam existimat, tamen, ut a uobis bonis uiris, bona mente, atque animo profectam, ita in bonam quoque partem accipit. Et, ut uos isto uano metu, aliosque omnes liberet, suique propositi, ac ueritatis certiores faciat, aperte prædicit, se cuiusuis uoluntatem, potentiam, aut cupiditatem Sacrosanctæ Synodi dignitati, & authoritati perpetuo post habituram: quod ip-

ſum uobis, aliiſque, qui ſacro huic Concilio ad ſunt, aderuntue, reſipſa clarisſime comprobabit. Itaque, ut tandem redeamus, ſacrum hoc generale Concilium, Vos ita libenter accipit, & amplectitur, ut ſaluberrimi, ſanctisſimique huius celebrandi Concilii operis ſocios, ac participes habeat. Chriſtianisſimo uero Regi ueſtro Carolo, ita Regie, atque ſancte educato, fidelisſimiſque, & Religionis amantisſimis ſenatoribus, ac Conſiliariis nunc ornato, ac munito, tantum ſe debere fatetur, ut quæcumque ad ipſius honorem, dignitatem, Regni ſtatum, ac Religionem tuendum, ac conſeruandum pertineant, libentisſime præſtaturam ſe polliceatur, quæ ſalua fide, & Religionis puritate præſtari poterunt, tantoque libentius, ac iucundius præſtabit, quanto certius, firmiuſque exiſtimat, nihil a uobis præſtantisſimis uiris, religioniſque amantisſimis Regis ueſtri Chriſtianisſimi nomine poſtulatum iri, niſi quod honeſte, iuſte, religioſe per tales Viros poſtulari, & a Sacroſancto Oecumenico Concilio, e Religionis Chriſtianæ dignitate, & ſynceritate ſancte præſtari posſit, & debeat. Et mandata ueſtra libenter, & prout iuris eſt accipit, & admittit.